
مدیریت واکنش در شرایط اضطراری

مؤلفان:

مجید محمدی

مهدی بهشتی

عطاالله قربانپور

تیمه و تنظیم:

آکادمی اینسپیر بهداشت و محیط زیست

(شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری)

سرشناسه : محمدی، مجید، ۱۳۵۶ -
 عنوان و نام پدیدآور : مدیریت واکنش در شرایط اضطراری / مولفان مجید محمدی، مهدی بهشتی، عطاءالله قربانپور.
 تهیه و تنظیم: آکادمی ایمنی، بهداشت و محیط زیست (شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری)
 مشخصات نشر : تهران : رویان پژوه ، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۶۱ص: مصور(رنگی)، جدول، نمودار؛ ۲۹/۵×۲۱/۵ س.م.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۸-۴۶۶-۶
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 موضوع : اورژانس - مدیریت
 موضوع : Emergency management :
 موضوع : مدیریت بحران
 موضوع : Crisis management :
 شناسه افزوده : قربانپور، عطاءالله، ۱۳۵۹ -
 شناسه افزوده : بهشتی، مهدی، ۱۳۵۶ -
 شناسه افزوده : آکادمی ایمنی، بهداشت و محیط زیست (شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری) - تهیه و تنظیم
 رده بندی کنگ : HV۵۵۳/م۲۳۳۷ ۱۳۹۷
 رده بندی دیویی : ۳۶۳/۳۴۸۰۶۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۳۴۳۰

مدیریت واکنش در شرایط اضطراری

مؤلفان: مجید محمدی، مهدی بهشتی، عطاءالله قربانپور
 تهیه و تنظیم: آکادمی ایمنی، بهداشت و محیط زیست (شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری)

ناشر: رویان پژوه
 نوبت چاپ: اول - ۹۷
 صفحه‌آرا: شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری
 چاپ: شریف
 قطع و تعداد صفحات: رحلی - ۶۴
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 بها: ۵۸۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-408-466-6

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری است و هرگونه تکثیر، بازنویسی، خلاصه‌برداری و یا برداشت به هر نحوی بدون اجازه کتبی از آن سازمان مجاز نبوده و منجر به پیگرد قانونی می‌باشد.

دفتر نشر و نمایشگاه دائمی: تهران، خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و منیری جاوید، روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران،
 ۶۶۹۷۰۷۴۰ - ۶۶۴۸۶۳۷۳

ساختمان کتابهای جیبی، طبقه سوم. تلفن:

شرکت مهندسی مروجان بهره‌وری: تهران، خ دوم یوسف آباد، شماره ۱۵، واحد دوم شرقی
 تلفکس: ۸۸۹۸۹۸۳۱-۵

Website: www.moravejan.com

E-mail: info@moravejan.com

پیش گفتار

محافظت از دارایی‌ها و سرمایه‌های انسانی و تجهیزاتی یکی از وظایف اصلی مدیران شهری و همین‌طور مدیران سازمان‌ها است. حوادث از جمله موارد هزینه‌زا و آسیب‌رسان در یک جامعه و یا سازمان می‌باشند. آسیب‌های جانی، مالی و زیست‌محیطی حوادث، می‌توانند به صورت مستقیم یا غیر مستقیم، سازمان‌ها و جوامع شهری را تحت تأثیر قرار دهند، از این رو امروزه کاهش حوادث و آثار و پیامدهای آن‌ها به یکی از اولویت‌های مدیران شهری و نیز سازمان‌ها تبدیل شده است.

برخلاف تمام تلاش‌هایی که در جوامع شهری و نیز صنایع مختلف به منظور کاهش حوادث صورت می‌گیرد، هر ساله حوادث زیادی شهرها و جوامع صنعتی را تهدید می‌کند و باعث خسارت عمده به محیط‌زیست، تجهیزات، تاسیسات، ساختمان‌ها، زیرساخت‌های شهری و صنعتی و همچنین آسیب منجر به نقص عضو، از کار افتادگی و مرگ افراد می‌شوند. به منظور کاهش اثرات این حوادث در چنین شرایطی، که به وضعیت‌های اضطراری موسومند، پیش‌بینی حوادث محتمل و برنامه‌ریزی جهت مقابله با آن‌ها اهمیت حیاتی دارد.

در صورتی که وضعیت‌های اضطراری به درستی کنترل نشوند ممکن است به خارج از محل وقوع سرایت کرده و جامعه و نیز صنایع دیگر را نیز تحت تأثیر قرار دهند. نتیجه وضعیت اضطراری حالت بحران یا فاجعه به خود می‌گیرد و برنامه‌ریزی جامع‌تری می‌طلبد.

پرداختن به این موضوع، اهمیت بسیاری در استقرار سیستم‌های مدیریتی و استانداردهای ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست دارد، به نحوی که در مراجع مختلف از جمله استاندارد OSH، استانداردهای مدیریت زیست‌محیطی (ISO 14001)، سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست (HSE-MS)، استاندارد استقرار سیستم‌های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای (ISO 45001) بر تدوین و پیاده‌سازی طرح مدیریت اضطراری تأکید شده است. از این رو، مجموعه حاضر می‌تواند راهنمای مناسبی جهت پاسخگویی به الزامات این استانداردها در حوزه مدیریت اضطراری باشد.

شایان ذکر است که این مجموعه توسط آکادمی HSE شرکت مهندسی روجان بهره‌وری و با هدف آموزش کاربردی مخاطبان طراحی گردیده است.

امید که با بهره‌مندی از نظرات سازنده‌ی خوانندگان ارجمند، به‌ویژه کارشناسان حوزه منابع نفت، گاز و پتروشیمی، پرباری هر چه بیشتر این راهنما را در آینده شاهد باشیم.

آکادمی ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست

مردادماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه
پیش‌گفتار	۳
اهداف و خروجی‌های کتاب	۷
۱. شواهد تاریخی	۱۰
۲. الزامات قانونی	۱۲
۱-۲. استانداردهای مدیریت زیست‌محیطی	۱۲
۲-۲. راهنمای استقرار سیستم‌های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای	۱۲
۳-۲. سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست (HSE – MS)	۱۲
۳. تعاریف و مفاهیم	۱۳
۱-۳. انواع ریسک‌های غیرراری	۱۴
۴. طرح مدیریت اضطراری، مدیریت بحران	۱۷
۱-۴. فاز پیشگیری/آمادگی	۱۹
۲-۴. فاز مقابله	۱۹
۳-۴. فاز بازیابی (بهبود)	۲۰
۵. فعالیت‌های اجرایی قبل از وقوع	۲۱
۱-۵. تشکیل کمیته اضطراری/ستاد بحران	۲۱
۲-۵. مرکز کنترل اضطراری	۲۳
۳-۵. ارتباط با منابع خارجی	۲۶
۴-۵. دستورالعمل‌های آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری	۲۶
۵-۵. ارزیابی ریسک	۲۶
۶-۵. تدوین، به‌کارگیری و نظارت بر اجرای دستورالعمل‌ها و مقررات HSE	۲۹
۷-۵. آموزش ایمنی (کارکنان جدید، کارکنان قدیم، آموزش‌های ابراتوری)	۲۹
۸-۵. مانورهای ایمنی و آتش‌نشانی	۲۹
۹-۵. طراحی و استفاده از پروانه‌های کاری	۳۰
۱۰-۵. اندازه‌گیری و پایش پیوسته آلاینده‌های محیط کار	۳۰
۱۱-۵. تدوین و به‌کارگیری برگه اطلاعات ایمنی مواد MSDS	۳۰
۱۲-۵. بررسی، گزارش‌دهی و تجزیه و تحلیل حوادث	۳۰
۱۳-۵. بازدیدهای دوره‌ای HSE	۳۰
۱۴-۵. ارزیابی HSE پیمانکاران	۳۰

۳۱	۵-۱۵. استقرار تجهیزات ایمنی و آتش نشانی
۳۱	۶. فعالیت‌های اجرایی حین وقوع
۳۱	۶-۱. اطلاع از حادثه اضطراری
۳۱	۶-۲. ارسال تجهیزات ایمنی و آتش‌نشانی
۳۲	۶-۳. اعلام وضعیت اضطراری
۳۲	۶-۴. توقف اضطراری
۳۲	۶-۵. نجات و درمان مصدومین و انجام کمک‌های اولیه
۳۳	۶-۶. تخلیه اضطراری
۳۴	۷. عملیات اجرایی پس از وقوع
۳۴	۷-۱. گزارش حادثه اضطراری (بررسی اولیه در محل)
۳۴	۷-۲. پاکسازی محل حادثه
۳۴	۷-۳. تشکیل جلسه کمیته اضطراری
۳۴	۷-۴. بررسی آسیب‌های روانی ناشی از شرایط اضطراری
۳۸	۸. مطالعه موردی؛ حادثه زلزله
۳۸	۸-۱. شرح واقعه
۳۸	۸-۲. مطالعه خطر و قابلیت
۳۹	۸-۳. جلوگیری از خراب‌شدن دستگاه‌ها؛ حفاظتی و تعیین اندازه درست برای آنها
۳۹	۸-۴. آموزش جهت پیشگیری از آلودگی
۳۹	۸-۵. عکس‌العمل مردم
۴۰	۹. آشنایی با چند وضعیت اضطراری
۴۰	۹-۱. زلزله
۴۵	۹-۲. سیل
۴۷	۹-۳. طوفان و رعد برق
۵۱	۹-۴. آتش سوزی
۵۵	۹-۵. مرگبارترین حوادث جهان
۵۹	۱۰. پیوست‌ها
۵۹	۱۰-۱. فرم بازرسی هنگام ترک خانه یا محل کار
۶۰	۱۰-۲. فهرست محتویات کیف امداد، نجات و کمک‌های اولیه
۶۱	۱۰-۳. فرم تلفن‌های اضطراری